

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความเป็นมา

งานนิคมสร้างตนเองเป็นบริการทางสังคมสงเคราะห์แบบหนึ่ง ได้มีการเริ่มงานด้านนี้มาพร้อมกับการก่อตั้งกรมประชาสงเคราะห์ เมื่อปี พ.ศ. 2483 โดยรัฐบาลสมัยนั้นได้พิจารณาเห็นว่าประเทศไทยมีที่ดินรกร้างว่างเปล่า ที่ยังไม่ได้ถูกใช้ประโยชน์เป็นจำนวนมาก และที่ดินเหล่านี้มักจะอยู่ในท้องถิ่นทุรกันดาร ห่างไกลจากความเจริญ เกินความสามารถของราษฎรที่จะเข้าไปทำการหักร้างถางป่าเป็นที่ทำกิน และอยู่อาศัยโดยลำพังตนเองได้ แต่ในขณะเดียวกันก็มีราษฎรที่ยากจน ขัดสนทุรจน ขาดแคลนที่ดินทำกิน และที่อยู่อาศัยในภูมิภาคต่าง ๆ ได้อพยพย้ายถิ่นเข้ามาประกอบอาชีพที่เสี่ยงอันตราย และมีรายได้ไม่มั่นคงในกรุงเทพฯ บางกลุ่มก็มาอยู่อาศัยในชุมชนแออัด หรือที่ชาวตะวันตกสมัยของแผ่นดิน ก่อให้เกิดปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมตามมาอีกมากมาย ราษฎรในชนบทบางส่วนก็ได้เข้าไปจับจองหรือบุกรุกที่ดินสงวนของรัฐโดยพลการ กระจุกกระจายอยู่เป็นหย่อม ๆ ในพื้นที่กว้างขวาง ต่อไปในอนาคตก็จะไม่เป็นชุมชนที่เป็นระเบียบยากแก่การจัดบริการสาธารณะขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้รัฐบาลยังได้มีนโยบายที่จะสกัดกั้นมิให้ราษฎรอพยพย้ายถิ่น จากชนบทเข้ามาประกอบอาชีพในกรุงเทพฯ (กองนิคมสร้างตนเอง : 2532)

ด้วยเหตุผลและนโยบายดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลในสมัยนั้นจึงได้มอบหมายให้กรมประชาสงเคราะห์ดำเนินการจัดตั้ง นิคมสร้างตนเองขึ้น เพื่อสงเคราะห์ราษฎรผู้ยากจนขัดสนทุรจน มีความเดือดร้อนในเรื่องที่ดินทำกินและอยู่อาศัย ตลอดจนประกอบอาชีพที่เสี่ยงอันตรายและไม่มั่นคง ได้อพยพครอบครัวเข้าไปตั้งถิ่นฐานประกอบอาชีพและอยู่อาศัย ในนิคมสร้างตนเองที่จัดตั้งขึ้น ซึ่งคงกล่าวได้ว่า งานนิคมสร้างตนเองเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชนบทที่มีการวางแผนได้ล่วงหน้า

นิคมสร้างตนเองที่กรมประชาสงเคราะห์จัดตั้งขึ้น จำนวนได้เป็น 5 ลักษณะ คือ (กรมประชาสงเคราะห์ : 2534)

1. นิคมสร้างตนเองในลักษณะช่วยเหลือราษฎรโดยทั่วไป เช่น นิคมฯ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและปัญหาสังคมต่าง ๆ

2. นิคมสร้างตนเองในลักษณะช่วยเหลืออพยพรายากร จากเขตพื้นที่น้ำท่วมเนื่องจากการสร้างเขื่อนเอนกประสงค์ เพื่อช่วยเหลือรายากรที่ได้รับความเดือดร้อนจากการเวนคืนที่ดินตามโครงการสร้างเขื่อนชลประทาน หรือการสร้างเขื่อนพลังงานไฟฟ้าของรัฐบาล

3. นิคมสร้างตนเองในลักษณะช่วยเหลือรายากรในเขตจังหวัดชายแดน และเขตแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายฯ เพื่อความมั่นคงของชาติและเพื่อเป็นการบำรุงขวัญแก่รายากรที่อยู่ห่างไกลตามชายแดนและอยู่ในเขตปฏิบัติการของผู้ก่อการร้าย

4. นิคมสร้างตนเองในลักษณะช่วยเหลือรายากร เพื่อเป้าหมายทางการเมืองและเศรษฐกิจ เพื่อสร้างคุณภาพทางการเมือง และเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตทางการเกษตร

5. นิคมสร้างตนเองในลักษณะพิเศษ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและแก้ปัญหาในทางการปกครองเพื่อชักนำและส่งเสริมให้รายากรรู้จักการประกอบอาชีพใหม่ ที่ยังไม่คุ้นเคยหรือแก้ปัญหากรณีพิพาท อันเกิดจากการแก่งแย่งที่ดินทำกินของรายากร

นับตั้งแต่กรมประชาสงเคราะห์ ได้จัดตั้งนิคมสร้างตนเองเมื่อปี พ.ศ. 2483 จนถึงปัจจุบัน ได้ทำการโอนสภาพนิคมฯ ไปแล้ว 12 นิคมฯ ยังเหลือนิคมสร้างตนเองที่อยู่ในความรับผิดชอบในขณะนี้ 45 นิคมฯ ใน 35 จังหวัด บรรจुरายากรเข้าเป็นสมาชิกนิคมแล้ว 158,982 ครอบครัว พื้นที่จัดสรรรวมทั้งสิ้น 3,38 ล้านไร่ สมาชิกนิคมได้รับเอกสารสิทธิหนังสือแสดงการทำประโยชน์ (น.ก. 3) 86,892 ราย จำแนกออกเป็นรายภาคได้ดังนี้.-

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	จำนวน 18 นิคมฯ
ภาคเหนือ	จำนวน 6 นิคมฯ
ภาคกลางและภาคตะวันออก	จำนวน 8 นิคมฯ
ภาคใต้	จำนวน 14 นิคมฯ

แต่โดยที่รายากรที่ได้รับการบรรจุเข้าเป็นสมาชิกนิคม ล้วนแล้วแต่เป็นผู้มีฐานะยากจน มีพื้นฐานที่มาจากและมีการประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน บางรายไม่เคยประกอบอาชีพมาก่อน บางรายมีความอ่อนแอทางเศรษฐกิจและสังคม ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองและครอบครัวได้ ดังนั้น นอกจากการจัดที่ดินให้เข้าอยู่อาศัยและทำกิน กรมประชาสงเคราะห์ ต้องพัฒนาสมาชิกนิคมเหล่านี้ให้มีความรู้ ความเข้าใจในการดำรงชีพ และการประกอบธุรกิจ รวมทั้งการช่วยเหลือด้านเงินทุน เพื่อให้มีฐานะรายได้มั่นคง มีความเป็นอยู่สูงขึ้น เป็นประชากรที่มีคุณภาพชีวิต สามารถเป็นกำลังของชุมชน และประเทศชาติ

จากความพยายามของรัฐบาลในการพัฒนาชนบททั่วไปและชุมชนชนบทในรูปแบบนิคมสร้างตนเอง อันเป็นรูปแบบชนบทที่มีการวางแผนการพัฒนาไว้ล่วงหน้า สมาชิกนิคมสร้างตนเองจะได้รับบริการและผลประโยชน์จากนิคมสร้างตนเองเพิ่มเติม จากบริการที่ชาวชนบททั่วไปได้รับ

บริการจากรัฐบาล ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การอยู่ในนิคมสร้างตนเอง มีส่วนช่วยยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกที่อยู่ในนิคมฯ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ หรือสังคม ได้ดีกว่าผู้ที่อยู่อาศัยในเขตชนบทอื่น ๆ (อรพินท์ บุนนาค : 2524)

นิคมสร้างตนเองรัตภูมิ จังหวัดสงขลา จัดตั้งเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2512 เพื่อช่วยเหลือราษฎรให้มีที่ทำกินและเป็นการป้องกันการบุกรุกที่ดินป่าสงวน ดินน้ำ สวรรค์ ตลอดจนการพัฒนาที่ดินว่างเปล่าให้เกิดประโยชน์ในการประกอบอาชีพทางการเกษตร

จากการที่นิคมสร้างตนเองรัตภูมิ จังหวัดสงขลาได้จัดตั้งมาเป็นระยะเวลากว่า 24 ปี และการพัฒนาที่ได้มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาว่าสภาพเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกนิคมสร้างตนเองรัตภูมิ จังหวัดสงขลาเป็นอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดทิศทาง การวางแผนพัฒนานิคมสร้างตนเอง พร้อมทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมในการถอนสภาพนิคมสร้างตนเองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจของสมาชิกนิคมสร้างตนเองรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ในด้านการถือครองที่ดิน รายได้ หนี้สิน
2. เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมของสมาชิกนิคมสร้างตนเองรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ในด้านการได้รับเอกสารสิทธิ การพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน ความเพียงพอของน้ำดื่ม น้ำใช้และน้ำเพื่อการเกษตร

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกนิคมสร้างตนเองรัตภูมิ จังหวัดสงขลา จำนวน 671 ครัวเรือน สุ่มประชากรด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ ได้กลุ่มตัวอย่าง 287 คน

ตัวแปรของการวิจัย

ตัวแปรต้น คือ สมาชิกนิคมสร้างตนเอง

ตัวแปรตาม คือ สภาพเศรษฐกิจและสังคม

สภาพเศรษฐกิจ ได้แก่ การถือครองที่ดิน รายได้ ภาวะหนี้สิน

สภาพสังคม ได้แก่ การได้รับเอกสารสิทธิ การพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน ความเพียงพอของน้ำดื่ม น้ำใช้และน้ำเพื่อการเกษตร

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจ ในการวางแผนพัฒนางานนิคมสร้างตนเอง การกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนางานนิคม ของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง
2. สามารถนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน การดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ในพื้นที่นิคมสร้างตนเองในจังหวัดภาคใต้
3. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดความร่วมมือในการถอนสภาพของนิคมสร้างตนเองได้ต่อไป
4. ผลการศึกษาจะนำไปปรับปรุงพัฒนางานนิคมสร้างตนเอง ในด้านเศรษฐกิจและสังคม ให้เกิดประโยชน์กับสมาชิกอย่างแท้จริง ต่อไป
5. เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่จะทำการศึกษาวิจัย ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ต่อไป

นิยามศัพท์

1. การศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจ หมายถึง การศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกนิคมสร้างตนเองรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ในด้านการถือครองที่ดิน รายได้ และภาวะหนี้สิน ว่าเป็นอย่างไร
2. การศึกษาสภาพทางสังคม หมายถึง การศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกนิคมสร้างตนเองรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ในด้านการได้รับเอกสารสิทธิ การพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน และความเพียงพอของน้ำดื่ม น้ำใช้และน้ำเพื่อการเกษตร
3. การถือครองที่ดิน หมายถึง การที่สมาชิกนิคมสร้างตนเองรัตภูมิ จังหวัดสงขลาถือครองที่ดินขนาดกี่ไร่ ถือครองที่ดินโดยวิธีการใด ระยะเวลาการถือครองที่ดินนานเท่าไร ต้องการการเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินหรือไม่
4. รายได้ หมายถึง การที่สมาชิกนิคมสร้างตนเองรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ได้รับการพัฒนาในการประกอบอาชีพจนมีรายได้ที่นำมาใช้จ่ายภายในครัวเรือนในแต่ละปี
5. ภาวะหนี้สิน หมายถึง การที่สมาชิกนิคมสร้างตนเองรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ได้เป็นหนี้สินหรือไม่ เป็นหนี้สินจำนวนเท่าใด กู้เงินมาจากใคร และมีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเพื่ออะไร

6. การได้รับเอกสารสิทธิ หมายถึง การที่สมาชิกนิกมสร้างตนเองรัฏุมิ จังหวัดสงขลา ได้
รับเอกสารสิทธิหรือไม่ ประเภทอะไร

7. การพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน หมายถึง การที่นิกมสร้างตนเองรัฏุมิ จังหวัดสงขลา
ได้ดำเนินการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาถนน สถานีอนามัย โรงเรียน
ไฟฟ้า ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนฯ ฯลฯ

8. ความเพียงพอของน้ำดื่ม หมายถึง การที่สมาชิกนิกมสร้างตนเองรัฏุมิ จังหวัดสงขลา มี
น้ำดื่มในครัวเรือนเพียงพอตลอดปีหรือไม่

9. ความเพียงพอของน้ำใช้ หมายถึง การที่สมาชิกนิกมสร้างตนเองรัฏุมิ จังหวัดสงขลา มี
น้ำใช้เพียงพอตลอดปีหรือไม่

10. ความเพียงพอของน้ำเพื่อการเกษตร หมายถึง การที่สมาชิกนิกมสร้างตนเองรัฏุมิ
จังหวัดสงขลา มีน้ำเพื่อการเกษตรเพียงพอตลอดปีหรือไม่

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การรายงานในบทที่ 2 นี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เสนอรายละเอียดเกี่ยวกับพื้นที่ที่ทำการศึกษา ส่วนที่ 2 เสนอแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการวิจัยและส่วนที่ 3 เสนอ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. พื้นที่ที่ทำการศึกษา

1.1 ประวัติการจัดตั้งนิคมสร้างตนเองรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา

เค็มราษฎรได้เข้ามาบุกรุกจับจองที่ดินของทางราชการโดยพลการ ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้น เช่น เกิดกรณีพิพาท แย่งชิงที่ดินไม่สิ้นสุด ทางราชการ โดยโรงเรียนเกษตรกรรมสงขลาและอำเภอ รัตนภูมิ ได้เสนอขออนุมัติเพื่อจัดตั้งเป็นนิคมฯ โดยมีโครงการจัดสรรที่ดินให้แก่นักเรียนที่สำเร็จ การศึกษาจากโรงเรียนนี้ แต่โครงการนี้ไม่สามารถดำเนินการได้ จึงล้มเลิกไปในที่สุด ต่อมาจังหวัด สงขลา จัดทำโครงการเพื่อที่จะดำเนินการในรูปแบบอำเภอ แต่ไม่สามารถจะดำเนินการได้ เพราะ ขาดงบประมาณและอัตรากำลังเจ้าหน้าที่สนับสนุน ต่อมากรมประชาสงเคราะห์ ได้เล็งเห็นความ สำคัญของปัญหาเรื่องราษฎรบุกรุกที่ดินสงวนของรัฐ เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว กรมประชา สงเคราะห์จึงได้รับมาดำเนินการต่อจากจังหวัดสงขลา โดยจัดตั้งเป็นนิคมสร้างตนเองขึ้น ใน ลักษณะการช่วยเหลือราษฎรเพื่อแก้ปัญหาความยากจน และปัญหาทางสังคม พร้อมทั้งจัดส่งเจ้า หน้าที่มาประจำตั้งแต่ พ.ศ. 2501 ตลอดจนได้จัดสรรที่ดินให้ราษฎรเข้าอยู่ประจำทำกินในปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา

1.2 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง

เพื่อจัดสรรที่ดินให้แก่ราษฎรที่ไม่มีที่ทำกินหรือมีแต่น้อยไม่เพียงพอแก่การประกอบอาชีพ ทางกรมเกษตร ให้เข้าไปตั้งหลักฐานบ้านเรือนประกอบอาชีพที่มั่นคงถาวร เพื่อเป็นหนทางที่จะนำ ความผาสุกมาสู่ครอบครัวและความมั่นคงของชาติสืบไป และเป็นการป้องกันการบุกรุกที่ดินป่า สงวน ต้นน้ำ สำธาร ตลอดจนการพัฒนาที่ดินว่างเปล่าให้เกิดประโยชน์ในการผลิตต่อไปอีก

1.3 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตั้งอยู่ในเขตท้องที่ หมู่ที่ 4 ตำบลกำแพงเพชร หมู่ที่ 5 ตำบลเขาพระ และหมู่ที่ 7 ตำบลชะมวง อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา ทางด้านทิศตะวันออกจรดทางหลวงแผ่นดินสายที่ 4 (ถนนเพชรเกษม) เส้นทางหาดใหญ่ - รัตนภูมิ ระหว่าง กม. 24 - 29 ลึกเข้าไปจดเขตนิคมประมาณ 8 กม.

1.4 ภูมิประเทศ

เป็นที่ราบตลิ่งเนินเล็กน้อย ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทรายบางแห่งเป็นดินลูกรัง มีแหล่งน้ำธรรมชาติไหลผ่านทั่วไป มีจอมปลวกมาก มีป่าไผ่ปกคลุม มีภูเขาล้อมรอบ ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาต่ำ ๆ มีภูเขาสูงอยู่ 1 แห่ง คือ ภูเขาแก้ว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาบรรทัดอยู่ด้านหลังของนิคม ไม่มีป่าใหญ่ ๆ เพราะพื้นที่บริเวณนั้นส่วนใหญ่มีราษฎรเข้าทำประโยชน์ก่อนจัดตั้งนิคม มีฝนตกชุกระหว่างเดือนตุลาคม - เดือนมกราคม และเดือนที่แห้งแล้งที่สุดเกือบไม่มีฝนตกเลยระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - เดือนพฤษภาคม ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยประมาณ 1,300 มม. ต่อปี

1.5 สภาพทางเศรษฐกิจ

สมาชิกนิคมมีอาชีพการเกษตรเป็นหลัก ได้แก่ การทำสวนยางพารา การทำนา

อาชีพรอง ได้แก่ ปลูกพืชผักสวนครัว พืชไร่ นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงไก่ โค สุกร แลเลี้ยงปลา รับจ้างทั่วไป

1.6 สภาพทางสังคม

การคมนาคมสามารถติดต่อกับอำเภอ และจังหวัดโดยทางรถยนต์ได้สะดวกในทุกฤดูกาล และสามารถติดต่อสื่อสารได้โดยโทรศัพท์ วิทยุสื่อสารของนิคมฯ จำนวนสมาชิกนิคมปัจจุบันมี, 812 ครอบครัว 3,798 ราย มีสถานีนอนมัย 1 แห่ง วัด 1 แห่ง สำนักสงฆ์ 2 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน 2 แห่ง นอกจากนี้สมาชิกนิคมยังมีการรวมกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสหกรณ์ฯ ศูนย์สวัสดิการตลาดเพื่อการเกษตร

1.7 การปกครองและบริหารงาน

นิคมสร้างตนเองรัตนภูมิ แบ่งการปกครองเป็นเขต ๆ โดยมีการเลือกตั้งหัวหน้าเขต ผู้ช่วยหัวหน้าเขต กรรมการส่งเสริมเขต จำนวน 6 เขต เช่นเดียวกับการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านของฝ่ายปกครอง โดยเลือกจากสมาชิกนิคมที่เป็นหัวหน้าครอบครัวและมีลักษณะเป็นผู้นำ มีความประพฤติดี ซื่อสัตย์สุจริต ขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพ เป็นบุคคลที่สมาชิกเชื่อถือไว้วางใจ หัวหน้าเขต ผู้ช่วยหัวหน้าเขต อยู่ในตำแหน่งวาระละ 3 ปี ตามคำสั่งกรมประชาสงเคราะห์ที่ 573/2513 เรื่องระเบียบการปกครองนิคมฯ พ.ศ. 2513 โดยไม่มีเงินเดือน เงินตอบแทนใด ๆ นอกจากนิคมให้การยกย่อง ให้เกียรติและได้รับพิจารณาคัดเลือกให้เข้ารับการศึกษาอบรม ดูงานในบางโอกาส

ปัจจุบันแบ่งการปกครองออกเป็น 6 เขต คือ เขต 1 - 6 มี 4 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 9 ตำบลกำแพงเพชร หมู่ที่ 7 ตำบลชะมวง และหมู่ที่ 8 ตำบลเขาพระ อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา

การบริหารงานในนิคมสร้างตนเองแบ่งออกเป็น ฝ่ายบริหารทั่วไป ประกอบด้วยงานงบประมาณ งานการเงินและบัญชี งานสินเชื่อ งานธุรการ งานทะเบียนสมาชิก งานพัสดุและฝ่ายพัฒนาอาชีพและสังคม ประกอบด้วย งานไร่กลาง ไร่สาธิต และเลี้ยงสัตว์ งานส่งเสริมการเกษตร งานโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ งานส่งเสริมการปลูกพืช งานด้านการตลาด งานสมาชิกมีส่วนร่วมในการพัฒนา งานฝึกอบรม งานสหกรณ์การเกษตรและพัฒนา มีผู้ปกครองนิคมฯ และผู้ช่วยผู้ปกครองเป็นผู้บริหารงาน

1.8 ข้อมูลการจัดสรรที่ดิน

นิคมสร้างตนเองรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา มีพื้นที่ทั้งหมด 17,000 ไร่ จัดสรรให้สมาชิกนิคมแล้ว 671 ราย 960 แปลง เนื้อที่ 13,497 - 0 - 99 ไร่ เหลือพื้นที่ 1,755 - 3 - 01 ไร่ ต้องจัดสรรเพิ่มเติม 635 - 0 - 28 ไร่ 128 แปลง 110 ราย

1.9 การออกเอกสารสิทธิ

ออก น.ค. 1 แล้วจำนวน 205 ราย 291 แปลง 7,152 ไร่ จัดทำ น.ค. 2 แล้ว จำนวน 21 ราย 21 แปลง 492 - 3 - 88 ไร่ และได้ออก น.ค. 3 แล้ว จำนวน 203 ราย 234 แปลง 5,219 ไร่

1.10 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน

เนื่องจากสมาชิกแห่งนี้ส่วนใหญ่เป็นราษฎรเดิมที่ครอบครองที่ดินสงวนอยู่ก่อนการจัดตั้งนิคม จึงมิใช่เป็นราษฎรที่อพยพมาตั้งหลักแหล่งถิ่นฐานใหม่ นิคมเพียงแต่เข้ามาจัดรูปการครอบครองที่ดินให้ถูกต้องตามกฎหมายและเป็นระเบียบ ตลอดจนพัฒนาอาชีพให้มีรายได้สูงขึ้น ปัจจุบันที่ดินมีราคาสูง จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงการครอบครองบางรายที่ทำประโยชน์บางรายก็ไม่ทำประโยชน์ เป็นปัญหาในการพัฒนาพื้นที่ตามนโยบายของกรมประชาสงเคราะห์ นิคมจำเป็นต้องเร่งรัดในการทำประโยชน์ในพื้นที่ให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ. การจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511

นิคมแห่งนี้มีแผนการถอนสภาพภายในปีงบประมาณ 2542 จึงสมควรที่ทางกรมประชาสงเคราะห์จะได้เร่งการพัฒนาสิ่งสาธารณูปโภค เช่น ถนน สะพาน คลส. แหล่งน้ำ ฯลฯ ตลอดจนการพัฒนาอาชีพของสมาชิกนิคม เพื่อให้สมาชิกนิคมแห่งนี้ไม่ประสบความเดือดร้อน

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการสำรวจครั้งนี้ได้ใช้แนวคิดและทฤษฎีเป็นกรอบในการวิเคราะห์ดังนี้.-

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบทและการพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน

การพัฒนาชนบทเป็นนโยบายเป้าหมาย หรือยุทธวิธีที่กำหนดขึ้นมาเพื่อปรับปรุงเศรษฐกิจและสังคมของคนในชนบทให้ดีขึ้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนที่เคยเป็นแบบดั้งเดิม ไปสู่วิถีชีวิตที่มีระดับใกล้เคียงหรือเหมือนกับที่ชาวเมืองเป็นอยู่ (รัชนิกร เศรษฐรัฐ : 303)

นิรันดร จงวุฒิเวณธ์ ได้ให้ความหมายของการพัฒนาชนบทว่า เป็นการพัฒนาศักยภาพของประชาชนในชนบทให้มีขีดความสามารถสูงสุด จนเต็มกำลังความสามารถในการผลิตเพิ่มรายได้ และยกระดับความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น (ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ : บรรณาธิการ 2527 : 138)

อย่างไรก็ตาม แม้การพัฒนาชนบทจะเป็นขบวนการทางสังคมและเป็นความรับผิดชอบของรัฐบาล แต่ก็มี ความจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนในท้องถิ่น โดยผ่านทางองค์การของท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย ควบคู่ไปกับการให้ความช่วยเหลือทางด้านวิทยากร และบริการอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาชนบทประกอบด้วยโครงการซึ่งมาจากระดับต่างจนถึงระดับบน และโครงการเหล่านั้นจะแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของสภาพท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งไม่เหมือนกัน การพัฒนาชนบทจึงใช้เวลานานและเสียค่าใช้จ่ายสูงบ่อยครั้งจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากองค์การหรือรัฐบาลต่างประเทศด้วย

การพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน

การพัฒนาชนบทของไทยในอดีต ให้ความสำคัญแก่การพัฒนาชนบทเป็นอันดับรองและมักเป็นไปในรูปแบบของกาประทศงเคราะห์มากกว่า คือ เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า มิได้แก้ปัญหาคความเหลื่อมล้ำ ความยากจนที่เกิดขึ้นกับชาวชนบท ปัจจุบันรัฐบาลจึงได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการพัฒนาชนบทเป็นการพัฒนาในรูปแบบใหม่ คือ การพัฒนาชนบทแบบผสมผสานอันเป็นการพัฒนาโดยมุ่งการเข้าไปยกระดับความสามารถของบุคคล เพื่อให้ชาวชนบทเพิ่มการช่วยตัวเองเข้ามามีส่วนร่วม และได้รับประโยชน์จากการพัฒนามากขึ้น การพัฒนาชนบทรูปแบบใหม่นี้เป็นการสร้างระบบแบบผสมผสาน สิ่งต่าง ๆ ให้เข้าเป็นระบบทุกฝ่ายและทุกระดับมีบทบาท และมีความสำคัญต่อระบบการพัฒนาชนบทของประเทศทั้งสิ้น (รัชนิกร เศรษฐรัฐ 2528 : 303)

การพัฒนาชนบทแบบผสมผสานมีหลักการสำคัญ 4 ประการ คือ (ณัฐพล ธนัชไชย ; 2527 : 18 - 19)

1. เป็นความรับผิดชอบของรัฐบาลที่จะต้องดำเนินการให้เกษตรกรรายย่อยได้เข้าถึงบริการ และปัจจัยการผลิตที่รัฐบาลจัดให้ โดยการปรับปรุงกลไกการบริหารระดับท้องถิ่นให้มีการประสานงานร่วมมือกันดีขึ้น

2. การวางแผนงานพหุสาขา ในระดับท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ เป็นการวางแผนซึ่งเป็นพื้นที่ โดยจัดให้มีศูนย์ความเจริญเติบโตของชนบท ทำหน้าที่เป็นทั้งตลาดผลิตผลการเกษตรและแหล่งซื้อหาปัจจัยการผลิตและบริการต่าง ๆ

3. มีการเลือกพื้นที่เพื่อทุ่มเทการพัฒนาในท้องถิ่นนั้น และดำเนินการพัฒนาอย่างครอบคลุมทุกด้าน ที่เหมาะสม

4. การกระจายอำนาจการบริหารและการตัดสินใจไปสู่ระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น โดยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับท้องถิ่นมีอำนาจในการกำหนดแผนงาน ปฏิบัติตามแผนงานการเงินและมีบุคลากรบริหารงานมากขึ้น เพื่อให้เกิดผลดีต่อการควบคุมงานและการประสานงานพัฒนาในระดับท้องถิ่น

นอกจากนี้ ดิเรก ฤกษ์หรั่ง (2522 : 1 - 2) ได้ให้แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาชนบทแบบผสมผสานว่าต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญดังนี้.-

1. เป็นการผสมผสานกิจกรรมหลายกิจกรรมเข้าด้วยกัน โดยเฉพาะกิจกรรมนั้นต้องสอดคล้องกัน กิจกรรมดังกล่าวนี้รวมถึงการบริการขั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจในด้านกายภาพ เช่น การชลประทาน การคมนาคมขนส่ง สินเชื่อ ปัจจัยการผลิตและการประกอบการ การบริการทางสังคม ที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ และการช่วยตนเอง การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การพัฒนาชีวิต การวางแผนครอบครัวและการบริการทางด้านสาธารณสุข

2. กิจกรรมหรือโครงการนั้นต้องเน้นที่กระทำไปพร้อม ๆ กัน และเอื้ออำนวยต่อกัน โดยที่มีการจัดลำดับของการพัฒนาตามลำดับ ความสำคัญการประสานประโยชน์ของคนในชุมชน และโครงการที่เกี่ยวข้องที่ต้องมีลักษณะเชื่อมโยงกันอย่างชัดเจน

3. กิจกรรมที่มาดำเนินการร่วมกันนั้นเป็นการรวมกันในลักษณะของการผสมผสาน ซึ่งจะต้องมีการผสมผสานภายใต้คณะกรรมการหรือหน่วยงานพิเศษทั้งในระดับชาติและระดับอื่น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะส่งผลกระทบต่อส่วนรวมทุกอย่าง และผลที่เกิดขึ้นต้องมีคุณค่าและปริมาณมากกว่าการพัฒนาในรูปแบบเดิม

4. ลักษณะการผสมผสานจะทำทั้งในแนวดิ่งและในแนวนอน ในแนวนอนเป็นการผสมผสานกิจกรรมของหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือสถาบันเอกชน ที่กระทำในพื้นที่หนึ่ง ๆ การผสมผสานในแนวนอน จะต้องมีการกระทำทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติถึงระดับตำบล กิจกรรมที่ต้องผสมผสานกันคือ การกำหนดนโยบายการวางแผนงาน

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โตภณ ดวงสวัสดิ์ (2518 : 93 - 95) ได้ทำการศึกษาภาวะเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกนิคมสร้างตนเองกัวลม จังหวัดลำปาง พบว่า ด้านเศรษฐกิจสมาชิกนิคมมีที่ดินเป็นของตนเองเฉลี่ยครอบครัวละ 15.07 ไร่ พืชที่ปลูกได้แก่ ข้าว ถั่วลิสง ข้าวโพด ถั่ว เป็นต้น รายได้สุทธิเฉลี่ยครอบครัว 5,191 บาท ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยครอบครัวละ 3,492 บาท ส่วนทางด้านสังคมสมาชิกนิคมส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมปีที่ 1 - 4 จำนวนเฉลี่ยในครัวเรือนเฉลี่ยครอบครัวละ 6 คน การจัดสรรที่ดิน สมาชิกจำนวนมากเข้าทำกินไม่เต็มเนื้อที่

เลอศักดิ์ รัตน์รักย์ (2529) ได้ทำการศึกษา ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากการก่อสร้างเขื่อนในหมู่บ้านอพยพ โครงการเขื่อนและอ่างเก็บน้ำห้วยกลุ่ม จังหวัดชัยภูมิ พบว่า สมาชิกนิคมมีอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม ร้อยละ 63.9 และรับจ้างร้อยละ 27.9 พืชที่ทำการปลูก คือ ข้าวโพด และละหุ่ง ด้านเศรษฐกิจในแง่รายได้ รายจ่ายและทรัพย์สินพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำ ส่วนรายจ่ายค่อนข้างใกล้เคียงกับรายได้ ไม่มีเงินออมแต่มีภาวะหนี้สิน ด้านทรัพย์สินนั้นมีทรัพย์สินมากกว่าก่อนอพยพ ส่วนทางด้านสังคมประชาชนยังอาศัยแสงสว่างจากตะเกียงเป็นส่วนใหญ่ น้ำดื่ม น้ำใช้ อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีปัญหาเรื่องแหล่งน้ำกินน้ำใช้และน้ำเพื่อการเกษตร ประชาชนขาดความรู้เรื่องสุขภาพ และการกำจัดสิ่งปฏิกูล ไม่มีส่วนใช้ ทำให้มีปัญหากการระบาดของโรคพยาธิและโรคติดต่อสูง เมื่อมีการเจ็บป่วยใช้บริการของสถานีอนามัยและโรงพยาบาลอำเภอ ทางด้านประชาชนในนิคมนั้นเห็นว่าสภาพของตนและครอบครัวดีขึ้นบางอย่าง เช่น การมีที่ดินเพื่อสร้างบ้านที่อยู่อาศัย สุขภาพอนามัย ความสะอาดภายในหมู่บ้าน และระหว่างหมู่บ้าน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การให้การศึกษาแก่บุตรหลาน

พัชรีรา รัตนสาร (2523) ได้ทำการศึกษา "การตั้งถิ่นฐานในนิคมสร้างตนเองกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ศึกษาเฉพาะกรณีของนิคมสร้างตนเอง ลำโคมน้อย จังหวัดอุบลราชธานี" ซึ่งเป็นการศึกษาถึงความแตกต่างด้านสภาพเศรษฐกิจพิจารณาในแง่ของการใช้แรงงาน จ้าง เงินออม การใช้เงินทุนเพื่อการเกษตร และรายได้ปรากฏว่าผู้ตั้งถิ่นฐานแบบเรียงรายมีสภาพเศรษฐกิจดีกว่าผู้อาศัยในหมู่บ้านแบบนิคม

สำหรับด้านสังคม ศึกษาในแง่ของการเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ การให้ความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่น การอ่านหนังสือ และการมีส่วนร่วม ปรากฏว่า ผู้อาศัยในหมู่บ้านแบบเรียงรายมีมากกว่า ในเรื่องของการเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ กับการมีส่วนร่วม ส่วนด้านความร่วมมือและการอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ ผู้อาศัยในหมู่บ้านแบบนิคมมีมากกว่าหมู่บ้านแบบเรียงราย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกนิตมสร้างตนเองรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ด้านต่าง ๆ โดยได้กำหนดวิธีการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนของครัวเรือนของสมาชิกนิตมสร้างตนเองรัตภูมิ จังหวัดสงขลา จำนวน 671 ครัวเรือน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (System Random Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรตัวอย่างโดยยึดช่วงห่างของลำดับที่ประชากรที่เท่ากันเป็นเกณฑ์ในการเลือก ทำการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบได้ดังนี้

คำนวณหาช่วงของการสุ่มได้จากสูตร

$$I = \frac{N}{n}$$

I = ช่วงของกลุ่ม

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

n จำนวนของตัวอย่างที่ต้องการ

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ (n) เท่ากับ 287 ตัวอย่าง เมื่อนำมาแทนค่าในสูตร ทำให้ได้ช่องว่างของลำดับที่ประชากรเท่ากับ 3 ต่อจากนั้นสุ่มหาเลขสุ่ม เริ่มต้น ระหว่างเลขที่ 1 ถึง 2 โดยวิธีการจับสลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เพื่อใช้สอบถามหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนของหัวหน้าครัวเรือน ที่ตกเป็นตัวอย่างประกอบด้วยเนื้อหาทั้งหมด 7 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา อาชีพปัจจุบัน อาชีพเดิมก่อนเป็นสมาชิก ภูมิลำเนาเดิม จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการถือครองที่ดินของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ขนาดการถือครองที่ดิน วิธีการถือครองที่ดิน ระยะเวลาที่ถือครองที่ดิน และความต้องการการเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินในอนาคต

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพรายได้ของครัวเรือน กลุ่มตัวอย่าง สภาพการเป็นหนี้สิน จำนวนหนี้สิน แหล่งเงินกู้และวัตถุประสงค์การกู้ยืมเงิน

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับเอกสารสิทธิ ได้แก่ การรับเอกสารสิทธิ และประเภทของเอกสารสิทธิที่ได้รับ

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่ สภาพการคมนาคมและการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานอื่น ๆ

ตอนที่ 6 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเพียงพอของน้ำดื่ม น้ำใช้ในครัวเรือนและน้ำเพื่อการเกษตร

ตอนที่ 7 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการให้หน่วยงานของรัฐให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ

8. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

3.1 ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีทางด้านสังคมศาสตร์ จากตำรา เอกสารรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องในทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกในนิคมฯ

3.2 เสนอเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องในด้านสำนวนภาษาและความถูกต้องของเนื้อหา

3.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปทดสอบใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่นิคมสร้างตนเองเทพา จังหวัดสงขลา จำนวน 15 ครัวเรือน เหตุผลที่ผู้วิจัยได้เลือกเอาพื้นที่นิคมสร้างตนเองเทพา จังหวัดสงขลา เพราะมีพื้นที่ตั้งอยู่ในจังหวัดเดียวกับนิคมสร้างตนเองรัตภูมิ ลักษณะของประชากร การประกอบอาชีพและสภาพแวดล้อมด้านอื่น ๆ คล้ายกับนิคมฯ รัตภูมิ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบมาแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับการใช้ภาษา การสื่อความหมาย การจัด

เรียงลำดับคำถามให้มีความสัมพันธ์และต่อเนื่องรวมทั้งให้มีเนื้อหาสอดคล้องกัน เพื่อให้แบบสอบถามมีความเหมาะสมก่อนที่จะนำไปใช้จริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกนิคมสร้างตนเองรัตภูมิ จังหวัดสงขลาในครั้งนี มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมดังนี้

1. ติดต่อประสานงานกับนิคมสร้างตนเองรัตภูมิ จังหวัดสงขลา เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกนิคม
2. ติดต่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อขอข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนครัวเรือน จำนวนประชากร รายชื่อของสมาชิกนิคมฯ เลขที่บ้านของสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง
3. ดำเนินการสอบถามหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนของครัวเรือนตามแบบสอบถามที่สร้างขึ้น
4. นำแบบสอบถามที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์เพื่อนำผลการตอบไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ

คำนวณได้จากสูตร

$$\text{ค่าร้อยละ (Percentage)} = \frac{\text{จำนวนนั้น} \times 100}{\text{จำนวนเต็ม}}$$

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกนิคมสร้างตนเองรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้เสนอรายงานผลการวิจัย ดังนี้.-

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
2. การถือครองที่ดินของสมาชิก
3. สภาพเศรษฐกิจของครัวเรือนสมาชิก
4. การได้รับเอกสารสิทธิ
5. การพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน
6. ความเพียงพอของน้ำดื่ม น้ำใช้และน้ำเพื่อการเกษตร
7. ความต้องการกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการให้หน่วยงานของรัฐช่วยเหลือ

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยพิจารณาตัวแปรในเรื่องเพศ อายุ ศาสนา อาชีพปัจจุบัน อาชีพเสริมก่อนเป็นสมาชิก ภูมิลำเนาเดิม จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ (ตาราง 1)

เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 75.26 เป็นเพศชายและเพศหญิง ร้อยละ 24.74

อายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 22.30 มีช่วงอายุ 31 - 40 ปี รองลงมาร้อยละ 21.60 มีช่วงอายุ 51 - 60 ปี ร้อยละ 21.25 มีช่วงอายุ 41 - 50 ปี และน้อยที่สุด ร้อยละ 1.74 มีอายุตั้งแต่ 81 ปีขึ้นไป

ศาสนา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 85.36 นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาร้อยละ 14.29 นับถือศาสนาอิสลามและน้อยที่สุด ร้อยละ 0.35 นับถือศาสนาคริสต์

อาชีพปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 88.50 มีอาชีพเกษตรกร รองลงมาร้อยละ 5.92 มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 4.88 มีอาชีพค้าขาย และน้อยที่สุดร้อยละ 0.70 มีอาชีพรับราชการ

อาชีพเดิมก่อนเป็นสมาชิกนิคม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 86.06 มีอาชีพเกษตรกร รองลงมาร้อยละ 8.36 มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ .44 มีอาชีพรับราชการ ร้อยละ 2.09 มีอาชีพค้าขาย และน้อยที่สุดร้อยละ 1.05 มีอาชีพประมง

ภูมิถิ่นอาศัย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 66.55 มีภูมิลำเนาอยู่ต่างอำเภอ รองลงมาร้อยละ 24.04 เป็นผู้ที่อยู่ในอำเภอรัศมีมาตั้งแต่เกิด และร้อยละ 9.41 เป็นคนที่อพยพมาจากจังหวัดอื่น

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 58.54 มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 4 - 6 คน รองลงมา ร้อยละ 21.95 มีสมาชิกในครัวเรือน 1 - 3 คน ร้อยละ 15.68 มีสมาชิกในครัวเรือน 7 - 9 คน ร้อยละ 3.48 มีสมาชิกในครัวเรือน 10 - 12 คน และน้อยที่สุดร้อยละ 0.35 มีสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 12 คนขึ้นไป

ตาราง 1 ลักษณะทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	216	75.26
หญิง	71	24.74
รวม	278	100.00
อายุ (ปี)		
0 - 20 ปี	-	-
21 - 30 ปี	34	11.85
31 - 40 ปี	64	22.30
41 - 50 ปี	61	21.25
51 - 60 ปี	62	21.60
61 - 70 ปี	43	14.99
71 - 80 ปี	18	6.27
81 ปีขึ้นไป	5	1.74
รวม	287	100.00
ศาสนา		
พุทธ	245	85.36
อิสลาม	41	14.29
คริสต์	1	0.35
รวม	287	100.00

ตาราง 1 ลักษณะทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพปัจจุบัน		
เกษตรกรรวม	254	88.50
รับจ้าง	17	5.92
ค้าขาย	14	4.88
รับราชการ	2	0.70
รวม	287	100.00
อาชีพเดิมก่อนเป็นสมาชิก		
เกษตรกรรวม	247	86.06
รับจ้าง	24	8.36
ค้าขาย	6	2.09
รับราชการ	7	2.44
ประมง	3	1.05
รวม	287	100.00
ภูมิลำเนา		
ต่างอำเภอ	191	66.55
ต่างจังหวัด	27	9.41
อยู่ในอำเภอนี้มาแต่กำเนิด	69	24.04
รวม	287	100.00
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1 - 3 คน	63	21.95
4 - 6 คน	168	58.54
7 - 9 คน	45	15.68
10 - 12 คน	10	3.48
มากกว่า 12 คนขึ้นไป	1	0.35
รวม	287	100.00

2. การถือครองที่ดินของสมาชิกกรม

จากการศึกษาการถือครองที่ดินของกลุ่มตัวอย่าง โดยพิจารณาตัวแปรขนาดของการถือครองที่ดิน วิธีการถือครองที่ดิน ระยะเวลาการถือครองที่ดิน และความต้องการเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินในอนาคต ผลการศึกษารูปได้ดังนี้ (ตาราง 2)

ขนาดการถือครองที่ดิน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 32.75 ถือครองที่ดิน 21 - 30 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 22.30 ถือครองที่ดิน 11 - 12 ไร่ ร้อยละ 17.77 ถือครองที่ดิน 5 - 10 ไร่ ร้อยละ 7.32 ถือครองที่ดิน 41 - 50 ไร่ และน้อยที่สุด ร้อยละ 3.48 ถือครองที่ดินตั้งแต่ 51 ไร่ขึ้นไป

วิธีการถือครองที่ดิน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 45.64 ได้ถือครองที่ดินโดยการซื้อขายกันเอง รองลงมา ร้อยละ 24.74 ได้ถือครองที่ดินโดยการตกทอดทางมรดก ร้อยละ 22.65 ถือครองที่ดินโดยการครอบครองก่อนการจัดตั้งนิคมฯ และน้อยที่สุด ร้อยละ 6.97 ถือครองที่ดินโดยได้รับจัดสรรจากนิคมฯ

ระยะเวลาที่ถือครองที่ดิน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 28.92 ถือครองที่ดินมาเป็นระยะเวลาประมาณ 11 - 20 ปี รองลงมา ร้อยละ 27.87 ถือครองที่ดินมาเป็นระยะเวลาประมาณ 21 - 30 ปี ร้อยละ 25.78 ถือครองที่ดินมาเป็นระยะเวลาประมาณ 31 - 40 ปี และน้อยที่สุด ร้อยละ 3.14 ถือครองที่ดินมาเป็นระยะเวลา 41 - 50 ปี

ความต้องการการเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินในอนาคต จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.84 ไม่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินเพราะต้องการใช้เป็นสถานที่ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 68.99 และใช้เป็นที่อยู่อาศัย ร้อยละ 11.85 มีเพียงร้อยละ 19.19 ที่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดิน โดยร้อยละ 12.89 ให้มีการตกทอดทางมรดกและร้อยละ 6.27 ให้มีการเปลี่ยนแปลงโดยการซื้อขายที่ดิน

ตาราง 2 การถือครองที่ดินของสมาชิกรายบุคคล

การถือครองที่ดิน	จำนวน	ร้อยละ
วิธีการถือครองที่ดิน		
ได้รับจัดสรร	20	6.97
ซื้อขาย	131	45.64
บุกรุก	-	-
ครอบครองก่อนจัดตั้งวิสาหกิจ	65	22.65
ตกทอดทางมรดก	71	24.74
รวม	287	100.00
ระยะเวลาการถือครองที่ดิน		
ต่ำกว่า 11 ปี	41	14.29
11 - 20 ปี	83	28.92
21 - 30 ปี	80	27.87
31 - 40 ปี	74	25.78
41 - 50 ปี	9	3.14
มากกว่า 50 ปี	-	-
รวม	287	100.00
ขนาดการถือครองที่ดิน		
ต่ำกว่า 5 ไร่	27	9.41
5 - 10 ไร่	51	17.77
11 - 20 ไร่	64	22.30
21 - 30 ไร่	94	32.75
31 - 40 ไร่	20	6.97
41 - 50 ไร่	21	7.32
50 ไร่ ขึ้นไป	10	3.48
รวม	287	100.00

ตาราง 2 ความต้องการเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินในอนาคต (ต่อ)

การเปลี่ยนแปลงการถือครอง	จำนวน	ร้อยละ
ต้องการเปลี่ยนแปลง	55	19.19
คภทอดทางมรดก	37	12.89
ซื้อขาย	18	6.27
ไม่ต้องการเปลี่ยนแปลง	232	80.84
ประกอบอาชีพ	198	68.99
เป็นที่อยู่อาศัย	34	11.85
รวม	287	100.00

3. รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีและภาวะการเป็นหนี้สิน

จากการศึกษาการมีรายได้และภาวะหนี้สินของครัวเรือนสมาชิกนิคม โดยพิจารณาตัวแปร รายได้เฉลี่ยต่อปี ภาวะการเป็นหนี้สิน จำนวนหนี้สิน แหล่งเงินทุนและวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงิน

รายได้ของสมาชิกเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 22.75 มีรายได้เฉลี่ย 20,001 - 40,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 19.87 มีรายได้เฉลี่ย 40,001 - 60,000 บาท ร้อยละ 16.72 มีรายได้เฉลี่ย 60,001 - 80,000 บาท ร้อยละ 15.33 มีรายได้เฉลี่ย 5,001 - 20,000 บาท และน้อยที่สุด ร้อยละ 0.70 มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 5,000 บาท (ตาราง 3)

ในเรื่องการเป็นหนี้สินพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 57.84 ไม่มีหนี้สินและร้อยละ 42.66 มีหนี้สิน

สำหรับสมาชิกนิคมฯ ที่เป็นหนี้สิน ส่วนใหญ่ร้อยละ 48.76 เป็นหนี้สินจำนวน 10,001 - 30,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 19.83 เป็นหนี้จำนวน 30,001 - 50,000 บาท ร้อยละ 14.05 เป็นหนี้สินจำนวนน้อยกว่า 10,000 บาท และน้อยที่สุด ร้อยละ 0.83 เป็นหนี้สินจำนวน 70,001 - 90,000 บาท

แหล่งเงินทุน พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 58.68 กู้เงินมาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ช.ก.ส.) รองลงมา ร้อยละ 33.05 กู้เงินมาจากกลุ่มออมทรัพย์ ของสมาชิกเอง ร้อยละ 4.13 กู้เงินมาจากธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ และน้อยที่สุด ร้อยละ 0.83 กู้เงินมาจากพ่อค้าหรือนายทุน

วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงิน ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.92 กู้เงินมาเพื่อลงทุนในการเกษตร รองลงมาร้อยละ 15.70 กู้ยืมเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ร้อยละ 9.10 กู้เงินมาใช้หนี้สินเก่าและน้อยที่สุด ร้อยละ 1.65 กู้เงินมาเพื่อลงทุนค้าขาย (ตาราง 4)

ตาราง 3 รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปี

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	2	0.70
5,001 - 20,000 บาท	24	15.33
20,001 - 40,000 บาท	94	32.75
40,001 - 60,000 บาท	57	19.87
60,001 - 80,000 บาท	48	16.72
80,001 - 100,000 บาท	17	5.92
มากกว่า 100,000 บาท	25	8.71
รวม	287	100.00

ตาราง 4 ภาวะการเป็นหนี้สินของสมาชิกนิคมฯ

ภาวะการเป็นหนี้สิน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีหนี้สิน	166	57.84
มีหนี้สิน	121	42.16
รวม	287	100.00
จำนวนหนี้สิน		
น้อยกว่า 10,000 บาท	17	14.05
10,001 - 30,000 บาท	59	48.76
30,001 - 50,000 บาท	24	19.83
50,001 - 70,000 บาท	12	9.92
70,001 - 90,000 บาท	1	0.83
มากกว่า 90,000 บาท	8	6.61
รวม	121	100.00

ตาราง 4 ภาวะการเป็นหนี้สินของสมาชิกนิคมฯ (ต่อ)

ภาวะการเป็นหนี้สิน	จำนวน	ร้อยละ
วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงิน		
ลงทุนในการเกษตร	81	66.92
ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน	19	15.70
ลงทุนค้าขาย	2	1.65
ใช้หนี้สินเก่า	11	9.10
อื่น ๆ	8	6.61
รวม	121	100.00

4. การได้รับเอกสารสิทธิ

จากการศึกษาการได้รับเอกสารสิทธิพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 85.02 ได้รับเอกสารสิทธิ โดยร้อยละ 60.24 ได้รับเอกสารสิทธิประเภท น.ค. 1 รองลงมา ร้อยละ 32.38 ได้รับโฉนด ร้อยละ 4.92 ได้รับ น.ค. 3 ร้อยละ 2.46 ได้รับ น.ส. 3 และไม่ได้รับเอกสารสิทธิประเภทใดเลย ร้อยละ 14.98 (ตาราง 5)

ตาราง 5 การได้รับเอกสารสิทธิ

การได้รับเอกสารสิทธิ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้รับ	43	14.98
ได้รับ	244	85.02
รวม	287	100.00
ประเภทเอกสารสิทธิที่ได้รับ		
น.ค. 1	147	60.24
น.ค. 3	12	4.92
น.ส. 3	6	2.46
โฉนด	79	32.38
รวม	287	100.00

5. การพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน

จากการศึกษาพบว่า นิคมฯ ได้ดำเนินการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวก สะดวกและสร้างความปลอดภัยให้แก่ชุมชน ได้แก่ การสร้างถนนติดต่อระหว่างหมู่บ้านภายใน นิคม และถนนติดต่อชุมชนภายนอกเพื่อเพิ่มเส้นทางคมนาคมลำเลียงผลผลิต ไปจำหน่าย ถนนที่ใช้ ติดต่อกับในนิคมฯ เป็นถนนลาดยาง 2 สาย ใช้ได้ทุกฤดูกาล ถนนลูกรัง 4 สาย ใช้ได้ทุกฤดูกาลและ ถนนดิน 1 สาย ใช้ได้ทุกฤดูกาลเช่นเดียวกัน (ตาราง 6)

นอกจากนี้ในนิคมฯ ยังมีสิ่งสาธารณูปโภคพื้นฐานอื่น ๆ ได้แก่ โรงเรียน 4 แห่ง ที่อ่าน หนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 4 แห่ง มีไฟฟ้าให้ 4 หมู่บ้าน ประปา 2 หมู่บ้าน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง กลุ่มออมทรัพย์ 2 กลุ่ม สถานีอนามัย 1 แห่ง ตลาด 1 แห่ง สถานีตำรวจ 1 แห่ง วัด 1 แห่ง ศูนย์ ส่งเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน 1 ศูนย์ และกองทุนยา 1 กลุ่ม (ตาราง 7)

ตาราง 6 สภาพการคมนาคม

สภาพการคมนาคม	จำนวน (สาย)
ถนนที่ใช้ติดต่อ	
ถนนลาดยาง	2
ใช้ได้ทุกฤดูกาล	2
ใช้ได้บ้างในฤดูฝน	-
ใช้ไม่ได้เลยในฤดูฝน	-
ถนนลูกรัง	4
ใช้ได้ทุกฤดูกาล	4
ใช้ได้บ้างในฤดูฝน	-
ใช้ไม่ได้เลยในฤดูฝน	-
ถนนดิน	1
ใช้ได้ทุกฤดูกาล	1
ใช้ได้บ้างในฤดูฝน	-
ใช้ไม่ได้เลยในฤดูฝน	-

ตาราง 7 อิงมาตรฐานโลกพื้นฐานที่มีในนิคมฯ

ประเภทของอิงมาตรฐานโลก	จำนวน
สถานีอนามัย	1 แห่ง
โรงเรียน	4 แห่ง
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	2 แห่ง
ไฟฟ้า	4 หมู่บ้าน
ประปา	2 หมู่บ้าน
ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน	4 แห่ง
ตลาด	1 แห่ง
สถานีตำรวจ	1 แห่ง
วัด	1 แห่ง
ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน	1 แห่ง
กลุ่มออมทรัพย์	2 กลุ่ม
กองทุนฯ	1 กลุ่ม

6. ความเพียงพอของน้ำดื่ม น้ำใช้ในครัวเรือนและน้ำใช้เพื่อการเกษตร

6.1 ความเพียงพอของน้ำดื่ม

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 52.61 ใช้น้ำฝนเป็นน้ำดื่ม รองลงมา ร้อยละ 25.79 ใช้น้ำจากบ่อน้ำตื้นเป็นน้ำดื่ม ร้อยละ 8.01 ใช้น้ำประปาเป็นน้ำดื่ม ร้อยละ 6.97 ใช้น้ำบาดาลเป็นน้ำดื่ม และร้อยละ 6.62 ใช้น้ำจากแหล่งน้ำผิวดินเป็นน้ำดื่ม

เมื่อพิจารณาความเพียงพอของน้ำดื่มแต่ละประเภทปรากฏผล ดังนี้

น้ำฝน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 33.79 มีปริมาณน้ำฝนใช้ดื่ม ไม่เพียงพอตลอดปี และร้อยละ 18.82 มีปริมาณเพียงพอ

น้ำบาดาล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 4.18 ที่ใช้น้ำบาดาลเป็นน้ำดื่มมีปริมาณเพียงพอ และร้อยละ 2.79 มีปริมาณไม่เพียงพอ

บ่อน้ำตื้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 14.63 ที่ใช้น้ำจากบ่อน้ำตื้นเป็นน้ำดื่มมีปริมาณเพียงพอ และร้อยละ 11.16 มีปริมาณไม่เพียงพอ

แหล่งน้ำผิวดิน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 5.92 ที่ใช้น้ำจากแหล่งน้ำผิวดินมี ปริมาณไม่เพียงพอและร้อยละ 0.70 มีปริมาณเพียงพอ

น้ำประปา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 6.96 ใช้น้ำประปาเป็นน้ำดื่มมีปริมาณเพียงพอและ ร้อยละ 1.05 มีปริมาณไม่เพียงพอ (ตาราง 8)

ตาราง 8 ความเพียงพอของน้ำดื่ม

ประเภทของน้ำดื่ม	จำนวน	ร้อยละ
น้ำฝน	151	52.61
เพียงพอ	54	18.82
ไม่เพียงพอ	97	33.79
น้ำบาดาล	20	6.97
เพียงพอ	12	4.18
ไม่เพียงพอ	8	2.79
บ่อน้ำตื้น	74	25.79
เพียงพอ	42	14.63
ไม่เพียงพอ	32	11.16
แหล่งน้ำผิวดิน	19	6.62
เพียงพอ	2	0.70
ไม่เพียงพอ	17	5.92
น้ำประปา	23	8.01
เพียงพอ	20	6.96
ไม่เพียงพอ	3	1.05

6.2 ความเพียงพอของน้ำใช้ในครัวเรือน

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 51.57 ใช้น้ำจากบ่อน้ำตื้นเป็นน้ำใช้ใน ครัวเรือน รองลงมาร้อยละ 26.82 ใช้น้ำประปา ร้อยละ 7.32 ใช้น้ำฝนและน้ำจากแหล่งน้ำผิวดิน และน้อยที่สุด ร้อยละ 6.97 ใช้น้ำบาดาล

เมื่อพิจารณาความเพียงพอของน้ำใช้ในครัวเรือนแต่ละประเภทปรากฏผลดังนี้

น้ำฝน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 7.32 มีปริมาณน้ำฝนใช้ในครัวเรือนไม่เพียงพอ

น้ำบาดาล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 5.93 มีปริมาณน้ำบาดาลใช้ในครัวเรือนไม่เพียงพอ และร้อยละ 1.04 มีปริมาณเพียงพอ

บ่อน้ำตื้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 27.87 มีปริมาณน้ำจากบ่อน้ำตื้นมาใช้ในครัวเรือนเพียงพอ และร้อยละ 23.70 มีปริมาณไม่เพียงพอ

แหล่งน้ำผิวดิน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 5.23 มีปริมาณน้ำจากแหล่งน้ำผิวดินมาใช้ในครัวเรือนไม่เพียงพอ และร้อยละ 2.09 มีปริมาณเพียงพอ

น้ำประปา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 15.32 มีปริมาณน้ำประปามาใช้ในครัวเรือนไม่เพียงพอและ ร้อยละ 1.05 มีปริมาณเพียงพอ (ตาราง 9)

ตาราง 9 ความเพียงพอของน้ำใช้ในครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง

ความเพียงพอของน้ำใช้ในครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
น้ำฝน	21	7.32
เพียงพอ	-	-
ไม่เพียงพอ	21	7.32
น้ำบาดาล	20	6.97
เพียงพอ	3	1.04
ไม่เพียงพอ	17	5.93
บ่อน้ำตื้น	148	51.57
เพียงพอ	80	27.87
ไม่เพียงพอ	68	23.70
แหล่งน้ำผิวดิน	21	7.32
เพียงพอ	6	2.09
ไม่เพียงพอ	15	5.23
น้ำประปา	77	26.82
เพียงพอ	33	11.50
ไม่เพียงพอ	44	15.32

6.3 ความเพียงพอของน้ำใช้เพื่อการเกษตร

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 31.36 ใช้น้ำจากบ่อน้ำตื้นเป็นน้ำใช้เพื่อการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 30.31 ใช้น้ำฝน ร้อยละ 23.70 ใช้น้ำจากแหล่งน้ำผิวดิน และร้อยละ 14.63 ใช้น้ำประปา

เมื่อพิจารณาความเพียงพอของน้ำใช้เพื่อการเกษตรแต่ละประเภทปรากฏผลดังนี้

น้ำฝน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 21.95 มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอ และร้อยละ 8.36 มีปริมาณเพียงพอ

น้ำจากบ่อน้ำตื้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 19.86 มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอ และร้อยละ 11.50 มีปริมาณเพียงพอ

น้ำจากน้ำผิวดิน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 14.64 มีปริมาณไม่เพียงพอ และร้อยละ 9.06 มีปริมาณเพียงพอ

น้ำประปา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 10.10 มีปริมาณไม่เพียงพอและ ร้อยละ 4.53 มีปริมาณเพียงพอ (ตาราง 10)

ตาราง 10 ความเพียงพอของน้ำใช้เพื่อการเกษตร

ความเพียงพอของน้ำใช้เพื่อการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
น้ำฝน	87	30.31
เพียงพอ	24	8.36
ไม่เพียงพอ	63	21.95
บ่อน้ำตื้น	90	31.36
เพียงพอ	33	11.50
ไม่เพียงพอ	57	19.86
แหล่งน้ำผิวดิน	68	23.70
เพียงพอ	26	9.06
ไม่เพียงพอ	42	14.64
น้ำประปา	42	14.63
เพียงพอ	13	4.53
ไม่เพียงพอ	29	10.10

7. ความต้องการกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการให้หน่วยงานของรัฐช่วยเหลือ

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 27.53 ต้องการให้หน่วยงานของรัฐจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 21.60 ต้องการให้จัดสรรที่ดินให้กับสมาชิก ร้อยละ 19.86 ต้องการให้จัดหาแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค ร้อยละ 16.72 ต้องการให้สร้างถนนลาดยางในถนนสายแฉกต่าง ๆ ในเขตนิคมฯ และน้อยที่สุด ร้อยละ 6.62 ต้องการให้สร้างสถานีอนามัยเพิ่ม (ตาราง 11)

ตาราง 11 ความต้องการอยากให้หน่วยงานของรัฐช่วยเหลือ

ความต้องการ	จำนวน	ร้อยละ
ความต้องการด้านการบริการขั้นพื้นฐาน		
แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	79	27.53
แหล่งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค	57	19.86
สร้างถนนลาดยางในสายแฉก	48	16.72
ความต้องการด้านเศรษฐกิจ		
เงินทุนในการประกอบอาชีพ	37	12.89
การจัดสรรที่ดิน	62	21.60
การได้รับเอกสารสิทธิ์	34	11.85
การประกันราคาพืชผลทางการเกษตร	28	9.76
ความต้องการด้านสังคม		
สร้างสถานีอนามัยเพิ่มขึ้น	19	6.62
ให้การรักษาพยาบาลฟรี	26	9.06
สร้างหอกระจายข่าว	33	11.50
สร้างที่อ่านหนังสือพิมพ์	41	14.28

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผล

การศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกนิตบสร้างตนเองรัตภูมิ จังหวัดสงขลามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการถือครองที่ดิน รายได้ ภาวะการเป็นหนี้สิน การได้รับเอกสารสิทธิ การพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน ความเพียงพอของน้ำดื่ม น้ำใช้ในครัวเรือนและน้ำเพื่อการเกษตรและความต้องการของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการให้หน่วยงานของรัฐช่วยเหลือ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้.-

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีช่วงอายุ 31 - 40 ปี นับถือศาสนาพุทธ มีอาชีพเกษตรกรรวม มีภูมิลำเนาอยู่ต่างอำเภอ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 - 6 คน ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ทั้งก่อนและหลังเป็นสมาชิกนิตบ

2. การถือครองที่ดินของสมาชิกนิตบ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ถือครองที่ดินขนาด 21 - 30 ไร่ ได้มาโดยการซื้อขายกันเอง ถือครองที่ดินมาเป็นระยะเวลาประมาณ 11 - 20 ปี โดยไม่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินในอนาคต เพราะต้องการใช้เป็นสถานที่ประกอบอาชีพ

3. รายได้และภาวะการเป็นหนี้สิน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ย 20,001 - 40,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปี สำหรับการมีหนี้สินพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สินในส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่มีหนี้สิน ส่วนใหญ่เป็นหนี้สินจำนวน 10,001 - 30,000 บาท โดยกู้มาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) กู้มาเพื่อลงทุนในการเกษตร

4. การได้รับเอกสารสิทธิ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับเอกสารสิทธิ ประเภท น.ส. 1

เลขเรียกหนังสือ.....	ว. ๑๙.๖ พ. 13๑ ก
เลขทะเบียน.....	5737
วันที่.....	23 ๒๕๖ 2545

5. การพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน

ผลการศึกษาพบว่า นิคมฯ ได้ดำเนินการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่ถนนลาดยาง 2 สาย ถนนลูกรัง 4 สาย และถนนดิน 1 สาย สภาพถนนใช้ได้ทุกฤดูกาล นอกจากนี้ยังมีสิ่งสาธารณูปโภคพื้นฐานอื่น ๆ อีกได้แก่ โรงเรียน 4 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 4 แห่ง ไฟฟ้า 4 หมู่บ้าน ประปา 2 หมู่บ้าน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง กลุ่มชมทรัพย์ 2 กลุ่ม สถานีอนามัย 1 แห่ง ตลาด 1 แห่ง สถานีตำรวจ 1 แห่ง ศูนย์ส่งเสริมราษฎรประจำหมู่บ้าน 1 ศูนย์ และกองทุนฯ 1 กลุ่ม

6. ความเพียงพอของน้ำดื่ม น้ำใช้ในครัวเรือนและน้ำใช้เพื่อการเกษตร ปรากฏผลดังนี้

น้ำดื่ม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้น้ำฝนเป็นน้ำดื่มมีปริมาณไม่เพียงพอตลอดปี

น้ำใช้ในครัวเรือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้น้ำจากบ่อน้ำตื้นเป็นน้ำใช้ในครัวเรือนมีปริมาณเพียงพอตลอดปี

น้ำใช้เพื่อการเกษตร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้น้ำจากบ่อน้ำตื้นเป็นน้ำใช้เพื่อการเกษตร มีปริมาณไม่เพียงพอตลอดปี

7. ความต้องการของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการให้หน่วยงานของรัฐช่วยเหลือ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้หน่วยงานของรัฐจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ต้องการให้จัดสรรที่ดินให้กับสมาชิก จัดหาแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค และต้องการให้สร้างถนนลาดยางในถนนสายเมนต่าง ๆ

การอภิปรายผล

ในการศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกนิคมสร้างตนเองรัศภูมิจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยจะนำเสนอการอภิปรายผลเป็น 4 ประเด็นใหญ่ ๆ ดังนี้

1. การถือครองที่ดิน
2. รายได้และภาวะการเป็นหนี้สิน
3. การได้รับเอกสารสิทธิ
4. การพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน

1. การถือครองที่ดินของกลุ่มตัวอย่าง

การถือครองที่ดินของกลุ่มตัวอย่างขนาด 21 - 30 ไร่ ซึ่งเป็นไปตามที่คณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนเข้าเป็นสมาชิกโดย ทางนิคมฯ จะจัดสรรที่ดินให้สมาชิคนิคมเข้าทำกินในที่ดินตามแผนผังที่วางไว้รายละเอียด 25 ไร่ ที่ดินของกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการซื้อขายกันเอง กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวเป็นกลุ่มที่เข้ามาซื้อที่ดินจากสมาชิกในรุ่นแรก ๆ เนื่องจากในระยะแรกของการจัดตั้งนิคมฯ พื้นที่ดำเนินการจัดสรรนั้นเป็นพื้นที่ที่มีอยู่ก่อนการรื้อจำนวนมากขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทำให้ราษฎรที่อพยพมาอยู่ในนิคมฯ ในช่วงแรกไม่สามารถจะอยู่ในพื้นที่ได้ จึงได้ทำการขายที่ดินให้กับสมาชิกที่อยู่ในราคาที่ถูกมาเป็นระยะ 11 - 20 ปี โดยสมาชิกที่มาทำการซื้อที่ดินต่อ นั้น ได้ทำการรับสภาพหนี้และได้ปฏิบัติตามระเบียบของกรมประชาสัมพันธ์ และกลุ่มตัวอย่างไม่ต้องการที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินอีกต่อไป เพราะต้องการที่จะรักษาที่ดินดังกล่าวไว้ประกอบอาชีพ ใช้เป็นที่อยู่อาศัยและต้องการให้มีการตกทอดไปยังลูกหลานต่อไปในอนาคต

2. รายได้และภาวะการเป็นหนี้สิน

ตามมาตรา 9 ของพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 กำหนดให้สมาชิคนิคมต้องใช้ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์เฉพาะทำการเกษตร ดังนั้นนิคมสร้างตนเองรัตภูมิ จังหวัดสงขลา จึงได้นำรูปแบบของการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมในลักษณะครบวงจรมาส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิคนิคมฯ ดำเนินการเพื่อทำให้สมาชิคนิคมมีรายได้สูงขึ้น จนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ผลจากการพัฒนาดังกล่าว ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ย 20,001 - 40,000 บาท ต่อครัวเรือนต่อปี

การพัฒนาอาชีพและความเป็นอยู่ของสมาชิคนิคม เริ่มจากคนที่ยากจน ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง การประกอบอาชีพของสมาชิกจะใช้เฉพาะกำลังแรงงานของสมาชิกย่อมไม่สามารถพัฒนาการเกษตรได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ กรมประชาสัมพันธ์จึงได้ให้บริการสินเชื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำ เพื่อให้สมาชิกกู้ยืมไปประกอบอาชีพ ในปีทำการศึกษา สมาชิกได้ทำการส่งคืนเงินกู้ของกรมประชาสัมพันธ์หมดแล้ว แต่ก็ยังเป็นหนี้สินอยู่กับสถาบันการเงินอื่น ๆ อยู่บ้าง แต่เป็นส่วนน้อย สถาบันการเงินดังกล่าวคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) และสหกรณ์ออมทรัพย์ภายในเขตนิคมฯ สมาชิกกู้ยืมมาเพื่อลงทุนในการประกอบอาชีพ ประกอบกับรายได้จากการประกอบอาชีพลดลง เนื่องมาจากการเกษตรขาดแคลนแหล่งน้ำ พื้นที่ทำกินเท่าเดิม ในขณะที่จำนวนคนในครอบครัวเพิ่มมากขึ้นจากเดิม และค่าใช้จ่ายในครอบครัวเพิ่มขึ้น

3. การได้รับเอกสารสิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งนิคมสร้างตนเอง นอกจากจะดำเนินการจัดสรรที่ดินให้แก่ราษฎรแล้ว ยังจะต้องดำเนินการให้สมาชิกนิคมได้รับกรรมสิทธิในที่ดินของตนเองและเป็นมรดกตกทอดไปยังลูกหลาน ซึ่งตามมาตรา 11 และมาตรา 12 ของพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 ได้กำหนดเงื่อนไขหลักเกณฑ์ว่า "เมื่อสมาชิกนิคมได้ทำประโยชน์ในที่ดินแล้ว และได้เป็นสมาชิกนิคมมาเป็นเวลาเกิน 5 ปี ทั้งได้ชำระเงินทุนช่วยเหลือที่รัฐบาลได้ลงไปและชำระหนี้เกี่ยวกับกิจกรรมของนิคมให้แก่ทางราชการเรียบร้อยแล้ว ให้ออกหนังสือแสดงการทำประโยชน์ (น.ค. 3) ให้แก่ผู้นั้น ซึ่งผู้ได้รับหนังสือแสดงการทำประโยชน์สำหรับที่ดินนั้น ตามประมวลกฎหมายที่ดินได้ แต่ภายใน 5 ปี นับแต่วันที่ได้รับโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ในที่ดิน ผู้ได้มาซึ่งกรรมสิทธิในที่ดินจะโอนที่ดิน ไปยังผู้อื่นไม่ได้ นอกจากการตกทอดโดยทางมรดก" ผลจากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับเอกสารสิทธิประเภท น.ค. 1 เท่านั้น จึงถือว่ายังไม่ได้รับกรรมสิทธิในที่ดินอย่างสมบูรณ์ ต้องดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ต่อไปจนกว่าจะได้รับ น.ค. 3 สาเหตุที่สมาชิกยังได้รั้ง น.ค. 3 ไม่ครบถ้วนนั้น เกิดจากการที่สมาชิกที่เป็นราษฎรเดิมครอบครองที่ดินอยู่ยังไม่ได้สมัครเป็นสมาชิก สิทธิการเข้าประโยชน์ในที่ดินเปลี่ยนไปโดยการ โอนสิทธิ์ - รับสิทธิ์ ทำให้ระยะเวลาการนับอายุสมาชิกนิคมไม่ครบ 5 ปี

4. การพัฒนาสาธารณูปโภค

เพื่ออำนวยความสะดวกและปลอดภัยให้แก่ชุมชน นิคมสร้างตนเองรัตภูมิ จังหวัดสงขลา จึงได้ดำเนินการก่อสร้างถนนลาดยาง 2 สาย ถนนลูกรัง 4 สาย ถนนดิน 1 สาย เชื่อมติดต่อระหว่างหมู่บ้านในนิคมฯ และติดต่อกับชุมชนภายนอก เพื่อเป็นทางคมนาคมและเส้นทางลำเลียงผลผลิตไปจำหน่าย ซึ่งทุกถนนทุกสายในเขตนิคมสามารถใช้ได้ดีในทุกฤดูกาล

การจัดหาแหล่งน้ำบริโภคใช้สอย นิคมฯ ได้ดำเนินการจัดสร้างประปาภูเขา เพื่อนำน้ำจากน้ำตกมาใช้ได้จำนวน 2 หมู่บ้าน พร้อมทั้งกำหนดแผนงานที่จะขยายระบบประปาภูเขา ประปาหมู่บ้านให้ครบทุกหมู่บ้านในเขตนิคมฯ นอกจากนี้ยังมีการขยายเขตไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านในเขตนิคมฯ 4 หมู่บ้าน และจัดบริการสาธารณสุขอื่น ๆ เช่น โรงเรียน 4 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง กลุ่มออมทรัพย์ 2 กลุ่ม สถานีอนามัย 1 แห่ง คลาสิก 1 แห่ง และสถานีตำรวจ 1 แห่ง ซึ่งเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกให้ได้รับการตอบสนองของความต้องการขั้นพื้นฐานที่ควรจะได้รับทั้งในด้านการศึกษา สาธารณสุข การพัฒนาจิตใจและสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปวางแผนพัฒนา
งานนิคมสร้างตนเอง ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้-

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 จากการศึกษาพบว่า รายได้ของสมาชิกไม่สูงเท่าที่ควร เมื่อเปรียบเทียบกับกรรม
สมาชิกในครัวเรือน 4 - 6 คน เพื่อให้สมาชิกมีรายได้สูงขึ้น จึงเห็นสมควรอย่างที่จะส่งเสริม
สนับสนุนให้สมาชิกนิคมได้ประกอบอาชีพในรูปแบบของ เกษตรผสมผสาน มากกว่าที่จะ
สนับสนุนให้ปลูกพืชเชิงเดี่ยว

1.2 การออกเอกสารสิทธิให้แก่สมาชิก ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกได้เห็นความ
สำคัญของการได้รับเอกสารสิทธิ (น.ค. 3) หรือกรรมสิทธิในที่ดิน โดยเร่งรัดให้สมาชิกมาดำเนินการ
สมัครเป็นสมาชิกหรือหน่วยงานของรัฐหรือนิคมฯ เร่งดำเนินการให้กับสมาชิกโดยด่วน เพราะ
ในนิคมสร้างตนเองรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ยังมีสมาชิกไม่ได้รับเอกสารสิทธิอีกจำนวนมาก

1.3 การพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานต่าง ๆ ยังมีสาธารณูปโภคพื้นฐานบางอย่างไม่
ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร เช่น แหล่งน้ำใช้เพื่อการเกษตร นิคมฯ มีน้ำตกโดนปลิว ที่สามารถนำมา
มาใช้เพื่อการเกษตรได้ ถ้าหากได้รับการสร้างระบบประปาที่มีคุณภาพ พร้อมทั้งมีการจัดตั้งองค์กร
ของสมาชิกเข้ามารับผิดชอบในการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ในการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานต่าง ๆ จะต้องให้สมาชิกนิคมเข้ามีส่วนร่วมตั้ง
แต่เริ่มดำเนินการและหลังสร้างเสร็จแล้วควรให้สมาชิกเข้ามารับผิดชอบดูแลแทนหน่วยงานของรัฐ
เพราะสมาชิกเป็นผู้ใช้โดยตรงจากสาธารณูปโภคเหล่านี้ และการมีส่วนร่วมของสมาชิกนั้นจะทำให้
สมาชิกเกิดความรู้สึกรักหวงแหนและรู้สึกเป็นเจ้าของสาธารณูปโภคเหล่านั้น

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาที่จำกัดด้านข้อมูลและเวลา ในการศึกษาในโอกาสต่อ
ไป ควรพิจารณาดังต่อไปนี้

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาของนิคมสร้างตนเองด้านต่าง ๆ กับราษฎร
บริเวณใกล้เคียง

2.2 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในเขตนิคมฯ ด้านต่าง ๆ

2.3 ควรศึกษาความพร้อมในการถนอมสภาพของนิคมฯ ด้วย

บรรณานุกรม

คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ. มติที่ประชุมคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ครั้งที่ 2/2531 เอกสาร
ประกอบการประชุมสัมมนา : กรุงเทพมหานคร.

ศิริก อุณหรัย, การพัฒนาชนบท กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ที่จมนศ, 2522.

เลอศักดิ์ รัตนรักษ์, การศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมเนื่องจากการก่อสร้างเขื่อนใน
หมู่บ้านอพยพ โครงการเขื่อนและอ่างเก็บน้ำห้วยถั่ว จังหวัดชัยภูมิ วิทยานิพนธ์ปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาศาสตรสิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2529.

ประชาสงเคราะห์, กรม, พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 พิธีมอบหนังสือ
แสดงการทำประโยชน์ (น.ค. 3) แก่สมาชิกนิคมสร้างตนเองโลกโพธิ์ พ.ศ. 2527 :
กรุงเทพมหานคร.

ประชาสงเคราะห์, กรม, สรุปผลการดำเนินงานประจำปีของนิคมสร้างตนเองรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา
พ.ศ. 2532 : กรุงเทพมหานคร.

ประชาสงเคราะห์, กรม, สรุปผลการดำเนินงานประจำปีของนิคมสร้างตนเองรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา
พ.ศ. 2534 : กรุงเทพมหานคร.

ศูนย์ศึกษาและฝึกอบรมการวิจัยทางสังคม, รายงานการวิจัยสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของ
ประชาชนในและนอกนิคมสร้างตนเอง พ.ศ. 2533 สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน : กรุงเทพมหานคร.
